

Nr 19.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1933 kl. 4 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
om grundlagsändringar rörande utrikesärendens behand-
ling inom riksdagen m. m.*

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom första kammaren väckta motionerna nr 244, 246 och 247 av herr *Lindhagen*.

I motionen I: 244 hemställes, »att riksdagen ville för sin del besluta att med upphävande av den nuvarande utrikesnämnden inrätta ett *riksdagens utrikesutskott* med iakttagande, *dels* att utskottet under riksdagen skall äga följande av konstitutionsutskottet 1932 i en § 38 i riksdagsordningen förordad befogenhet med uteslutande dock av sista satsen (försäkran om tystnadsplikt) i mom. 2:

1. Utrikesutskottet skall meddela utlåtande och avgiva förslag i anledning av dit hänvisade frågor, som röra överenskommelser med eller förhållande till främmande makter eller mellanfolkligt samarbete i övrigt och icke skola av annat utskott behandlas eller som äro av övervägande utrikespolitisk eller handelspolitisk innebörd.

2. I den mån utskottet, med hänsyn till rikets säkerhet eller andra av förhållandet till främmande makt betingade, synnerligen viktiga skäl, finner i visst ämne meddelade upplysningar böra hemlighållas, vare utskottets ledamöter till tystnadsplikt förbundna;

eller, om detta ej bifalles, ovannämnda lydelse med uteslutande i mom. 1. av orden 'eller handelspolitisk', *dels* mellan riksdagarna erhålla enahanda befogenhet som utrikesnämnden.»

I motionen I: 246 hemställes, »1) att riksdagen ville för sin del besluta sådant tillägg till § 56 riksdagsordningen, att protokoll skall föras över däri omförmälda förhandlingar; 2) att riksdagen ville för sin del besluta såsom tillägg till grundlagen, att utrikesutskottet äger till ledning för sina överväganden och sin granskning av statsrådsprotokoll påkalla tillgång till protokoll över omedelbara förhandlingar med riksdagen enligt § 56 riksdagsordningen.»

I motionen I: 247 hemställes, »1) att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i § 12 regeringsformens bestämmelser om överenskommelser med främmande makt, *att* även utrikesutskottet eller någon av riksdagens kamrar äga påfordra dylik överenskommelses framläggande för riksdagen, *att* riksdagen beredes tillfälle att yttra sig om överenskommelse redan före dess ingående och prövningen sålunda ej annat än i oundgängliga fall inskränkes till ratificering av en redan preliminärt träffad överenskommelse och *att* andra stycket i nämnda lagrum om rätt att i visst fall träffa överenskommelse av

större vikt utan riksdagens godkännande måtte utgå; kunnande med iakttagande härav ifrågavarande paragraf erhålla ungefär följande lydelse:

'Konungen äger ingå överenskommelse med främmande makt, sedan statsrådet däröver blivit hört. Sådan överenskommelse skall, där den angår fråga, som riksdagen enligt denna regeringsform äger allena eller med Konungen avgöra, eller, utan att den angår sådan fråga, är av större vikt, framläggas för riksdagen till godkännande; och skall i överenskommelsen intagas förbehåll, varigenom dess giltighet göres beroende av riksdagens bifall. I sådan fråga, som nu sägs, bör så vitt möjligt även riksdagens yttrande inhämtas före avgörandet. Avslutes sedan överenskommelsen i full överensstämmelse med riksdagens mening, erfordras ej, att ärendet ånyo framläggas för riksdagen till godkännande.

Varje överenskommelse med främmande makt skall, på sätt ovan sägs, underställas riksdagen för yttrande eller godkännande, när utrikesutskottet eller någon av riksdagens kamrar fordrar det.'

2) att riksdagen ville för sin del besluta sådan ändring i § 56 riksdagsordningen, *att även utrikesutskottet eller någon av riksdagens kamrar äger påkalla sådant meddelande*, som i nämnda paragraf sägs och *att* ledamot av kammare må ej blott yttra sig över vad sålunda meddelats utan även *väcka förslag till uttalande* och påkalla beslut därom; kunnande med iakttagande härav berörda lagrum erhålla ungefär följande lydelse:

'Prövar Konungen lämpligt att i fråga, som angår rikets förhållande till främmande makt, eller i annat ärende av större intresse meddelande muntligen göres till riksdagen, tillkommer det statsrådsledamot, som Konungen därtill förordnar, att i vardera kammaren framföra meddelandet. Sådant meddelande till riksdagen, som ovan sägs, skall ock göras, när utrikesutskottet eller någon av riksdagens kamrar påfordrar det.

Ej vare ledamot av kammaren förmenat att yttra sig över vad sålunda meddelats, och må ledamot jämväl kunna väcka förslag till uttalande av kammaren i ärendet och däröver påkalla kammarens beslut.

Konungen äger bestämma, att i fall, som här avses, kamrarnas sammanträden hållas inom lyckta dörrar.'»

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Motionen I:244. Konstitutionsutskottet tillstyrkte i sitt utlåtande nr 26 till 1932 års riksdag med förslag angående riksdagens arbetsformer m. m., i anslutning till vad 1930 års kommitté för reformering av riksdagens arbetsformer förordnat och Kungl. Maj:t sedermera föreslagit riksdagen, en sådan omläggning av utskottsorganisationen, att ett fristående utskott skapades inom riksdagen för beredning av utrikesärenden i allmänhet. Samtidigt uttalade utskottet såsom sin uppfattning, att inrättandet av ett utrikesutskott icke behövde eller borde medföra utrikesnämndens slopande redan därför, att nämnden hade helt andra uppgifter än dem, som vore avsedda att tilläggas utskottet.

Förslaget om inrättande av ett utrikesutskott avslogs av riksdagens båda kamrar.

Med hänvisning till riksdagens sålunda så sent som föregående år intagna ståndpunkt i fråga om inrättandet av ett fristående utrikesutskott samt till konstitutionsutskottets uttalande i fråga om behovet av utrikesnämndens fortbestånd anser sig utskottet böra avstyrka motionen I:244.

Motionen I:246. Ut i den i motionen väckta frågan om sådant tillägg till § 56 riksdagsordningen, att protokoll obligatoriskt skall föras vid däri omförmälda förhandlingar, d. v. s. vid muntliga meddelanden från regeringen till riksdagen i fråga, som angår rikets förhållande till främmande makt, eller i annat ämne av större allmänt intresse, uttalade sig utskottet vid föregående års riksdag (konstitutionsutskottets utlåtande nr 26) och framhöll härvid, att denna fråga i fortsättningen liksom hittills lämpligen borde ordnas i praxis allt efter omständigheterna. Utskottet vidhåller alltså denna uppfattning. Vid sådant förhållande saknar utskottet anledning att ingå i prövning av vad motionären i övrigt hemställt i förevarande motion. Utskottet avstyrker alltså motionen I:246.

Motionen I:247. De grundlagsändringar med avseende å riksdagens befattning med utrikesärenden, som slutgiltigt genomfördes vid 1921 års riksdag, inneburo bland annat en utvidgning av riksdagens befogenhet i fråga om traktater med främmande makter. Härutinnan infördes i § 12 regeringsformen dels — i överensstämmelse med den uppfattning, som i praktiken redan tidigare slagit igenom — ett uttryckligt stadgande därom, att överenskommelse med främmande makt i fråga, som riksdagen enligt regeringsformen ägde allena eller med Konungen avgöra, skulle framläggas för riksdagen till godkännande, dels ock föreskrift, att överenskommelse, som, utan att angå fråga av nyssnämnda art, är av större vikt, jämväl skulle, med vissa undantag, underställas riksdagens godkännande.

Till stöd för sitt förslag om ändring av förevarande grundlagsstadgande har motionären icke förebragt något nytt skäl utöver vad han redan anfört i en år 1924 av honom väckt motion, som då avstyrktes av utskottet (konstitutionsutskottets utlåtande nr 22) och även avslogs av riksdagen. Utskottet vidhåller alltså uppfattningen, att kraven på å ena sidan regeringens ledning av utrikespolitiken och å andra sidan skäligt inflytande för riksdagen i traktatfrågor hava blivit på ett i stort sett tillfredsställande sätt avvägda i § 12 regeringsformen. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet den del av motionen I:247, som angår frågan om ändrad lydelse av § 12 regeringsformen.

Vad de i motionen I:247 i övrigt väckta förslagen beträffar, åsyfta de dels grundlagsfästade av interpellationsinstitutet i helt andra former än dem, i vilka det nu tillämpas, dels införandet av ett dagordningsinstitut. Vid förslagets framförande synes motionären närmast haft utrikespolitiska frågor i åtanke.

I förevarande ämne uttalade utskottet vid 1924 års riksdag (konstitutions-

utskottets utlåtande nr 22) i anledning av ett av samme motionär då väckt förslag, att för genomförandet av en så genomgripande förändring som den i motionen föreslagna fordrades väsentligen starkare skäl än de, som anförts i den av motionären förebragta motiveringen, i vilken dessa förändringars innebörd och räckvidd knappast blivit antydda. Något nytt skäl för det nu framställda förslaget har ej förebragts av motionären. Utskottet vidhåller alltså sin uppfattning från år 1924 och avstyrker alltså motionen I: 247 även i förevarande del.

På grund av vad sålunda anförts hemställs,

att

1) motionen I: 244,

2) motionen I: 246,

3) motionen I: 247 och

icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1933.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: Herrar Hallén, Strömberg, Oscar G. Karlsson, greve Spens, Hellberg, Sandegård, Larsén, Björkman, Mellén, Per Andersson, P. Sandström, Borg*, Gustafson i Kasenberg, Olsson i Mora*, Petersson i Broaryd, Andersson i Malmö, Lundqvist i Rotebro, Johnsson i Norrahammar, Hillgård och Ström i Göteborg.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herr Ström i Göteborg.
